

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE ARMÁDY

Obrana jako druh bojové činnosti vznikla a rozvíjela se současně s útokem. Sovětská vojenská věda považuje za hlavní druh bojové činnosti útok, ale uznává plně i zákonitost obrany v taktickém, operačním ale i strategickém měřítku.

Obrana totiž umožňuje, při využití výhodných terénních podmínek a ženijní úpravy terénu, účinněji použít síly a prostředky ke zničení silnějšího nepřítele, k získání času a k vytvoření podmínek pro přechod k rozhodujícímu útoku.

Podle současných poznatků obranu v soudobé válce použijeme tam, kde:

- nejsou podmínky pro útok,
- je nutné vytvořit podmínky pro útok na jiném směru.

Nejčastěji budeme obranu používat při nedostatku sil a prostředků k útoku jako dočasný druh bojové činnosti.

Proto i rozkaz ministra národní obrany pro přípravu vojsk ČSLA v letošním výcvikovém roce zaměřuje pozornost velitelů a štábů na přípravu a vedení obranných operací slovy: „Pozornost věnovat organizaci a vedení obranné operace. Učit vojska organizovat hlubokou a odolnou obranu a přechod z obranné do útočné činnosti.“

Tento úkol je rozpracován v organizačně metodické směrnici pro přípravu pozemního vojska, kde se ukládá „při organizaci a vedení obranného boje vytvářet situace k odražení nepřítele útočícího s převahou sil. Učit vojska dovednému využívání prostředků ženijního zabezpečení boje při budování obranných postavení, zákopů a úkrytů. Dovedně využívat vlastnosti terénu“.

V článku rozeberu plánování ženijního zabezpečení obranné operace, ženijní zabezpečení přípravy obranné operace a ženijní zabezpečení vedení obranné operace.

Podle sovětských pramenů vycházím z předpokladu, že obranná operace armády se může uskutečňovat v rámci útočné operace frontu (a to jak na jejím počátku, tak i při rozvíjení nebo zakončování operace), nebo je přímo součástí frontové obranné operace. Přitom přechod do obrany může probíhat jak v bezprostředním dotyku s nepřítelem, tak mimo dotyk s ním.

Dále je nutné armádní obrannou operaci plánovat jak v podmínkách použití jaderných zbraní, tak i bez jejich použití.

Plánování ženijního zabezpečení obranné operace

Cílem ženijního zabezpečení obranné operace je vytvořit příznivé podmínky k udržení pásma obrany, ke zničení útočného uskupení nepřítele a k vytvoření výhodných podmínek pro přechod do rozhodného útoku.

Tohoto cíle dosahujeme zvýšením ochrany živé síly a bojové techniky, znemožněním manévru nepřítele a vytvořením vhodných podmínek pro manévr vlastních vojsk.

Stanovení úkolů ženijního zabezpečení, jejich obsah, rozsah a postup plnění závisí na podmínkách přechodu armády do obrany, na vlastnostech terénu, dostatku času a na ženijních silách a prostředcích. Nejsložitější podmínky při řešení úkolů ženijního zabezpečení vznikají při bojové činnosti s použitím jaderných zbraní. Ale i v operaci s použitím klasických prostředků, musíme při organizování obrany počítat s neustálým nebezpečím použití jaderných zbraní.

Velitel armády před přijetím rozhodnutí zpravidla vyslechne návrh náčelníka ženijního vojska k organizaci ženijního zabezpečení. V něm náčelník ženijního vojska zhodnotí stručně ženijní situaci, navrhne hlavní úkoly ženijního zabezpečení s potřebnými propočty a informací ukončí rozdělením a použitím ženijních sil a prostředků. Ve svém rozhodnutí pro obrannou operaci velitel armády spolu s jinými otázkami řeší průběh předního okraje, počet obranných pásem, hustotu zátarasů na hlavních tankových směrech, časové lhůty vybudování obrany a úkoly ženijního vojska s jeho uskupením.

Po přijetí rozhodnutí štáb vydává směrnice k ženijnímu zabezpečení obrany, ve které řeší zejména tyto otázky: charakter a lhůty vybudování pásem obrany a příčných postavení pro prvosledové divize i svazky v hloubce obrany, obranné rajóny druhosledových divizí, prostor bojového rozmístění raketového svazku, čáry rozvinutí vojsk k armádnímu protiúderu. V dalším pak stanoví pořadí zřizování ženijních zátarasů při přípravě i v průběhu obranné operace, hustoty, časové lhůty a stupně pohotovosti. Obdobně řeší otázky zřizování cest a přepravišť pro manévr vojsk, zejména pro zabezpečení armádního protiúderu.

NŽV na základě rozhodnutí velitele a směrnice pro ženijní zabezpečení zpracuje plán ženijního zabezpečení operace a řídí činnost organických i přidělených ženijních útvarů a svazků armády.

Svou činnost organizuje v úzké součinnosti s náčelníkem operačního oddělení, s náčelníky ostatních druhů vojsk i s náčelníkem týlu armády.

Plán ženijního zabezpečení operace armády se skládá z grafické části a z potřebných rozpočtů.

Grafickou část zpravidla řešíme na mapě 200 000. Obsahuje:

— hlavní úkoly ženijního zabezpečení a lhůty splnění těchto úkolů,

- plán použití ženijních sil a prostředků,
- předpokládané přesuny ženijních útvarů,
- údaje, charakterizující podmínky splnění úkolů ženijního zabezpečení.

V potřebných rozpočtech řeší:

- organizaci plnění jednotlivých hlavních úkolů ženijního zabezpečení,
- stav, uskupení a bojové použití ženijního vojska,
- materiálně technické zabezpečení včetně rozdělení ženijní munice.

Při nedostatku času zpracujeme mapu zátarasů, zřizovaných v pásmu obrany armády, ke které zpravidla uvedeme:

- místa a termíny zřízení zátarasů, stupeň pohotovosti zátarasů,
- síly a prostředky nutné pro jejich zřizování a udržování,
- pořadí ničení důležitých objektů operačního významu, na jaký rozkaz nebo signál a způsob soustředění roznětových hlídek.

Plán ženijního zabezpečení operace podepisuje náčelník štábu a NŽV armády a schvaluje velitel armády. Na základě tohoto plánu se zpracovávají a předávají vševojskovým svazkům nařízení pro ženijní zabezpečení a ženijním útvarům bojová nařízení. Před zpracováním čistopisu plánu ženijního zabezpečení operace vydáme ženijnímu útvaru předběžná nařízení.

Bojová sestava ženijního vojska zahrnuje organické a přidělené ženijní jednotky nebo útvary prvosledovým divizím; ženijní útvary, které plní armádní úkoly, pohyblivé odřady zatarasovací a ženijní zálohy.

Při tvoření uskupení ženijního vojska nejprve zesílujeme prvosledové divize ženijními útvary pro zřizování zátarasů, popř. pro budování vlastní obrany. Podle konkrétní situace můžeme prvosledovou divizi na hlavním směru zesílit až jedním ženijním praporem a potřebnou technikou pro opevňovací práce.

Hlavní úsilí při plnění armádních úkolů zpravidla zaměříme na:

- přípravu zatarasování v hloubce obrany (přípravu ničení komunikačních směrů a přípravu zóny zátarasů),
- zabezpečení armádního protiúderu s důrazem na přípravu cest a překrytí boků protiúderu,
- vybudování armádního pásma obrany,
- vybudování velitelských stanovišť armády,
- plnění opatření operačního maskování,
- zabezpečení likvidace následků nepřátelského jaderného napadení.

Pro vytvoření armádních POZ obvykle vyčleníme jeden ženijní prapor, který se podle počtu plánovaných čar rozvinutí a směrů činností případně rozděljuje. V záloze NŽV mohou být ženijní, pontonové, strojní i speciální ženijní útvary.

Je třeba vidět, že uskupení ženijního vojska armády se bude měnit podle vývinu situace, podle stanovených úkolů i podle počtu ženijních sil a prostředků.

Uskupení ženijního vojska armády mění se na základě rozhodnutí velitele armády. Vlastní manévr musí být snadný, dostatečně rychlý a nesmí vyžadovat obtížné přemísťování. Často jej uskutečníme nasazením ženijních záloh a jejich doplňováním jednotkami a útvary, které plánované úkoly splnily, nebo od svazků z vedlejšího směru útoku nepřítel.

Ženíjní zabezpečení přípravy obranné operace armády

Hlavní úkoly ženíjního zabezpečení přípravy obranné operace armády jsou:

- ženíjní vybudování obranného pásma prvosledových divizí,
- vybudování armádního pásma nebo pásem obrany, příčných postavení, čar rozvinutí vojsk k protiúderu a prostorů rozmístění vojsk v hloubce obrany armády,

- ženíjní vybudování obranných rajónů raketových a speciálních vojsk a prostorů rozvinování raketových technických útvarů armády,

- příprava zatarasování a ničení v operační hloubce,
- úprava a udržování cest pro manévr vojsk v operační hloubce,
- ženíjní vybudování prostorů rozmístění velitelských stanovišť.

Kromě těchto úkolů jak při přípravě, tak i v průběhu operace:

- organizujeme a vedeme ženíjní průzkum nepřítelů a terénu,
- uskutečňujeme ženíjní opatření k maskování bojové činnosti v rámci operačního maskování,

- organizujeme zabezpečení vojsk vodou,
- organizujeme ženíjně materiálně technické zabezpečení útvarů a svazků armády.

Ženíjní opatření k ochraně vojsk a k likvidaci následků nepřátelského jaderného napadení probíhají nepřetržitě jak při přípravě, tak i v průběhu operace.

Ženíjní vybudování obranného pásma prvosledových divizí zahrnuje ženíjní průzkum nepřítelů a terénu, vybudování jednotlivých obranných postavení, zřízení systému ženíjních zatarasů, úpravu a udržování cest, přeprav, zřízení vodních stanic a ženíjní maskování bojové činnosti.

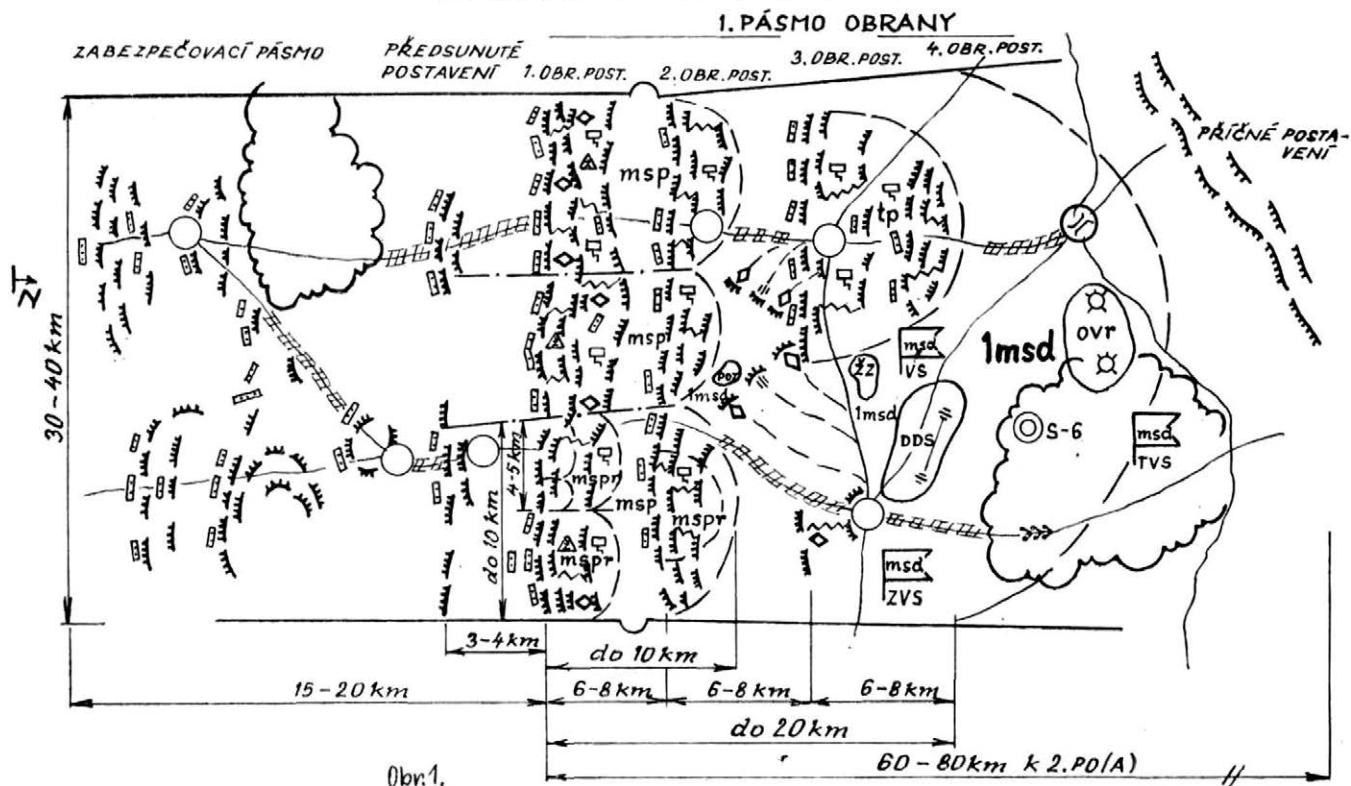
Pásma obrany prvosledových svazků budují nepřetržitě všechny útvary ve dne i v noci, s maximálním využitím mechanizačních prostředků, ženíjní techniky i místního materiálu. Systém budování vychází ze závěrů a vyhodnocení terénu, s přihlédnutím k systému paleb, v celé hloubce v takovém pořadí, které zajišťuje postupné zesilování obranných postavení a tím i zvyšování stupně ochrany živé síly a bojové techniky (**viz obr. 1**).

Nejprve hloubí okopy a úkryty pro všechny palebné prostředky, tanky, obrněné transportéry (BVP) a pro živou sílu, budují zařízení na velitelských pozorovacích stanovištích a obvažištích, připravují vodní stanice. Současně s tím hloubí zákopy, spojovací zákopy a úkryty pro techniku. Potom hloubí okopy pro družstva, záložní postavení pro tanky, OT, děla a ostatní palebné prostředky. Dále dobudovávají velitelská stanoviště a obvažiště, pokračují v hloubení zákopů a spojovacích zákopů a zdokonalují čáry rozvinutí protitěží a jednotlivé palebné čáry.

V dalším pořadí tyto objekty zdokonalují, budují palebné čáry rozvinutí druhých sledů, prostory pro rozmístění záloh, velitelská stanoviště a prostory pro týlové útvary a zařízení.

Dosažený stupeň ochrany vojsk před jadernými zbraněmi i jinými prostředky nepřátelského napadení je závislý zejména na čase, který mají vojska k dispozici, na úrovni mechanizace ženíjních prací a na druhu zeminy a jejího složení.

SCHÉMA PÁSMO OBRANY DIVIZE V 1. SLEDU (VARIANTA SE ZABEZPEČ. PÁSMEM)

Podle kalkulace můžeme vybudovat základní obranná opatření:

- u msd celkem za 4 dny, z toho práce 1. pořadí za 5—6 hodin,
- u td celkem za 3,5 dne, z toho práce 1. pořadí za 5—6 hodin,

ovšem jen za příznivých podmínek (maximální účast při budování, plné využití předepsané ženijní techniky, práce v letním období a v písčitohlinité nebo písčité půdě). Dojde-li ke změně těchto podmínek, je nutné celkovou dobu prodloužit příslušným opravným koeficientem.

Přitom je třeba vidět, že nejsložitější podmínky pro budování obrany budou v případě, kdy divize 1. sledu bude nucena přejít do obrany pod úderem a tlakem nepřítele. Zde bude záležet zejména na dovedném využití ochranných vlastností terénu, zkušenostech velitelů rot, praporů a prvosledových pluků a na mistrném skloubení palby s vlastním zakopáváním.

Ženijní zátarasy v 1. pásmu obrany zřizujeme s cílem:

- ztížit rozvinutí nepřítele a jeho zteč předního okraje,
- zdržet postup nepřítele do hloubky obrany a vytvořit příznivé podmínky k jeho zničení,
- odrazit nepřátelské protiúder a přikrýt boky vojsk připravených k protiúderu a zajistit jimi dosažené čáry.

Základ ženijních zátarasů tvoří výbušné zátarasy, z nich zejména protitanková minová pole, ničení komunikačních směrů a důležitých objektů. Protipěchotní minová pole zřizujeme zejména k zesílení protitankových zátarasů a k přehrazení přístupů k důležitým objektům v hloubce obrany.

Nevýbušné a kombinované zátarasy mohou dosáhnout většího rozsahu jen v případě, že vojska budou mít dostatek času na budování obrany.

Stupně pohotovosti výbušných zátarasů, pořadí a dobu aktivace objektů připravených k ničení v pásmu obrany divize určuje velitel divize. Výbušné zátarasy na 1. stupeň pohotovosti zřizujeme obvykle v zabezpečovacím pásmu a na předsunutém postavení, před postavením bojového zajištění, před předním okrajem, na 1. postavení, na odkrytých křídlech a v mezerách. Výbušné zátarasy s 2. stupněm pohotovosti zřizujeme převážně v hloubce obrany, ale také podle situace na cestách odchodu předsunutých odřadů a jednotek bojového zajištění.

Zatarasy zřizujeme podle jednotného plánu v souladu s vydaným rozhodnutím velitele, se systémem paleb, především protitankových, v souladu s plánem vlastních jaderných úderů a předpokládanými variantami činnosti vojsk. Současně je nutné důsledně přihlížet k vyhodnocení terénu, umísťovat zátarasy v komplexu s přirozenými překážkami a s přihlédnutím k předpokládané činnosti nepřítele.

Zatarasy zřizujeme s cílem znesnadnit činnost nepřítele, ale zároveň nesmí omezovat manévry a činnost vlastních vojsk. Zřizujeme je s důrazem na vyhodnocené hlavní tankové směry útoku nepřítele, přičemž počítáme i s možností rychlého manévru zátarasy nebo zesílením hustoty zátarasů na ohrožené směry.

Při zřizování zátarasů organizujeme náročnou součinnost ženijních útvarů se vševojskovými útvary, zejména při zatarasování před předním okrajem nebo v 1. postavení.

V hloubce obrany na důležitých směrech připravujeme uzly zátarasů. V pásmu obrany divize 1. sledu jich plánujeme zpravidla až 6.

Potřeba ženijní munice u divize 1. sledu může být tato: 12 000 až 15 000 PT min, 10 000 až 12 000 PP min a 6 až 9 tun trhavín.

Jestliže divize přechází do obrany v přímém dotyku s nepřítelem, začíná zatarasování upevněním zaujaté čáry, zřízením minových polí na všech přístupových cestách a teprve pak zřizujeme zátarasy před předním okrajem obrany. V dotyku s nepřítelem budeme minová pole zřizovat převážně v noci ručním způsobem, v hloubce 1. obranného postavení a bez přímého dotyku s nepřítelem i před předním okrajem můžeme je zřizovat i ve dne s využitím minových zatarasovačů (UMA nebo MUP).

Úprava cest v 1. pásmu obrany zahrnuje úpravu a údržbu plukovních a divizních cest při využití komunikační sítě. Nové cesty zřizujeme jen ve výjimečném případě např. pro vjezd a výjezd oddílu vojenských raket nebo pro některá týlová zařízení. Všechny cesty vytyčujeme pro den i pro noc.

Pořadí úpravy cest určuje velitel divize. Obvykle upravujeme po jedné cestě na každý prapor a pluk 1. sledu, jednu divizní cestu a cesty pro 2. sled na čáry rozvinutí nebo palebné čáry. V dalším pořadí rokádní cesty a záložní plukovní a divizní cesty.

Celková délka cest v pásmu obrany divize může v podmínkách středoevropského válčiště dosáhnout cca 200—300 km, z toho v 1. pořadí upravujeme asi 100 km.

Ženíjní vybudování armádního pásma obrany zahrnuje vybudování vlastního armádního pásma nebo pásem, příčných postavení a výchozích čar pro armádní protiúder, prostorů rozmístění vojsk v hloubce obrany a opatření operačního maskování.

Důraz klademe na vybudování pásma nebo prostorů obrany pro 2. sledové divize. Armádní pásmo obrany je vzdáleno od předního okraje obrany cca 60—80 km a jeho celková hloubka činí také asi 60—80 km. Obsahuje-li jen jedno pásmo obrany, je toto umístěno na jeho začátku a má hloubku do 20 km; obsahuje-li 2 pásma obrany, je přední okraj 2. pásma obrany vzdálen od předního okraje armádního pásma obrany do 40 km a jeho hloubka je rovněž do 20 km.

Celkovou rekognoskaci organizuje zvláštní skupina důstojníků štábu pod vedením zástupce velitele armády. V této by měli být zařazeni i zástupci náčelníků druhů vojsk a zástupci velitelů divizí a útvarů, které budou nasazeny při budování armádního pásma obrany.

Budování probíhá podle stejných zásad jako 1. pásmo obrany. Pokud jsou podle rozhodnutí velitele armády budovány záložní prostory obrany, požadujeme zpravidla vybudování jen prací 1. pořadí. Pro vybudování takového prostoru je vyčleňována asi 1/3 sil. Např. záložní prostor pro divizi v rozsahu prací 1. pořadí připraví pluk, zesílený ženijní technikou za 24 hodin.

Příčná postavení budujeme v rozsahu obranného postavení jako v 1. pásmu obrany, některé práce však přesunujeme z 1. pořadí do 2. pořadí.

Vybudování čar pro armádní protiúder obsahuje zřízení okopů pro palebné prostředky předsunutých jednotek, přípravu palebných postavení dělostřelectva v prostoru bojového rozmístění a vybudování potřebných pozorovatelů pro velitele k řízení protiúderu. Tyto práce zabezpečují síly, které jsou určeny k protiúderu. Rovněž na čarách pro rozvinutí PTZ jsou připravovány okopy pro děla, bojová vozidla a velitelskopozorovací stanoviště.

Prostor bojového rozmístění si armádní raketová brigáda připravuje organickými silami a prostředky. Kromě hlavního prostoru si připravujeme záložní a klamný prostor bojového rozmístění. Budují je organické ženijní jednotky nebo i zvlášť vyčleněné jednotky s potřebnou ženijní technikou, zejména pro budování klamného prostoru.

Zatarasování a ničení v hloubce obrany má pro úspěch obranné operace velký význam a jeho zplánování a vlastní přípravě musíme věnovat náležitou pozornost.

Pro přípravu zátarasů probíhá rekognoskace pro ničení důležitých objektů a komunikačních směrů, pro zřízení zón zátarasů, dále čar rozvinutí nebo směrů zatarasování POZ armády a ostatních výbušných zátarasů.

Zatarasy připravujeme převážně na 2. stupeň pohotovosti.

Podle vyhodnocení předpokládaného zámyslu nepřítele na nejnebezpečnějších místech nebo směrech připravujeme uzly nebo zóny zátarasů.

Uzel zátarasů představuje komplet různých typů ženijních zátarasů, které se opírají o významný terénní objekt (křižovatku komunikačních směrů, významnou terénní překážku apod.) v nejvýhodnějším místě zadržení nepřítele při maximálním využití přirozených překážek.

Novým prvkem v obraně je zóna zátarasů, která nejčastěji probíhá před armádním pásmem obrany. Zóna má překrýt hlavní směr úderu nepřítele minimálně v rozsahu šířky útoku 2—3 divizí, to je asi šířka 35—40 km. Průměrná hloubka zóny dosahuje zpravidla 10—15 km i více a vychází ze zhodnocení charakteru terénu, komunikační sítě a přijatého zámyslu vedení obrany v prostoru zóny.

Možný příklad zóny zátarasů viz obr. 2. V pásmu armády zpravidla zřizujeme 1 až 2 zóny zátarasů podle počtu vyhodnocených směrů útoku nepřítele a ženijních sil a prostředků, které máme pro zatarasení k dispozici.

Výbušné zatarasy k ochraně velitelských stanovišť, důležitých skladů a k postavení raketových vojsk připravují zpravidla organické jednotky. Často budou používat i protipěchotní minová pole, nebo řízená protitanková minová pole se signálními minami.

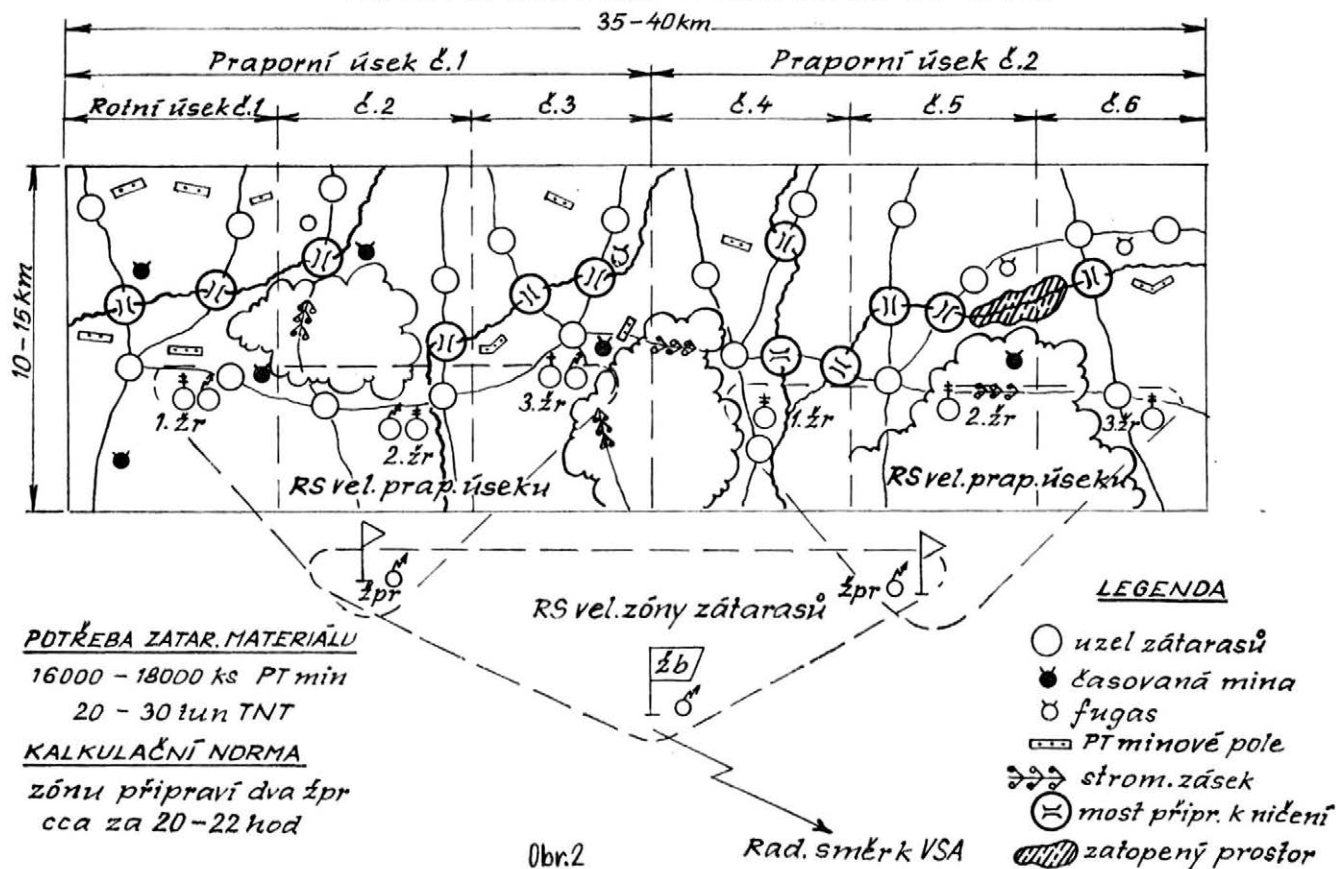
Vážnou otázkou je materiální zabezpečení všech úkolů zatarasování v hloubce obrany, zejména dostatečného počtu ženijní munice. Proto se na nejvýhodnějších místech v hloubce obrany pro plánované uzly zátarasů a pro připravované zóny zátarasů vytváří polní sklady ženijní munice tak, aby její rozvoz byl co nejjednodušší a tím se přispělo i k rychlému uvedení do zpohotovení plánovaných zátarasů v hloubce.

V rámci úpravy a údržby cest v hloubce obrany armády připravujeme 2—3 armádní postupné cesty od frontové rokády, 2—3 armádní rokády (zejména na čáře rozmístění divizí 2. sledu a hlavního prostoru bojového rozmístění) a cesty pro manévr a vyvedení divizí 2. sledu na čáry rozvinutí armádního protiúderu nebo do záložních prostorů obrany.

Ženijní vojsko odpovídá a tedy upravuje a udržuje pouze cesty pro manévr. Ostatní druhy cest upravuje a udržuje silniční vojsko.

V podmínkách střeoevropského válčiště může celková délka všech cest upravovaných v hloubce armádního pásma obrany činit 750—1100 km. Na ženijní vojsko z této normy připadá délka upravovaných nebo udržovaných cest cca 300 km.

ZÓNA ZÁTARASŮ V HLOUBCE OBRANY

Ženíjní vybudování prostorů rozmístění velitelských stanovišť zahrnuje zřízení pracovních a odpočinkových úkrytů a okopů pro rozmístění technických prostředků velení, zřízení cest, vybudování a udržování vodních stanic a ženijní opatření k maskování.

Pro snadné velení a ke snížení možnosti zasažení velitelského stanoviště úderem nepřítelů bude zvláště v obraně účelné rozmístit jeho objekty v samostatných skupinách. Např. na VS armády můžeme objekty organizovat do 4 skupin, na TVŠ do 3 skupin a na ZVS do 2 skupin. Vzdálenost mezi skupinami závisí na členitosti terénu a jeho pokrytosti a může být až 3 km. Vzdálenost jednotlivých objektů ve skupinách má být minimálně 50 m.

Při současné mechanizaci a automatizaci štábních prací do míst velení začleňujeme větší množství technických a spojovacích prostředků, což představuje i rozsáhlý spojovací uzel se značně složitou a členitou sítí kabelů. Je třeba urychleně řešit jejich zapuštění pod úroveň terénu, aby byla jednak zabezpečena minimální ochrana před účinky tlakové vlny a světelného záření a i vlastní jejich zamaskování. Zatím však zkušenosti ze cvičení s vojsky ukazují, že se s touto úpravou nekalkuluje a příslušní funkcionáři se s tím ani nezabývají.

Místa velení po ženijní stránce na stupni armáda buduje rota zabezpečení míst velení.

Ženíjní zabezpečení vedení obranné operace

Hlavní úkoly ženijního zabezpečení vedení obranné operace armády jsou:

- ženijní zabezpečení vedení obranného boje divizí 1. sledu,
- dobudování armádního pásma obrany, příčných postavení a prostorů rozmístění vojsk v hloubce obrany armády,
- zřízení zátarasů a ničení v operační hloubce obrany na zjištěných směrech nepřátelského útoku,
- ženijní zabezpečení bojové činnosti raketových a speciálních útvarů a svazků armády,
- ženijní zabezpečení armádního protiúderu.

Ženíjní zabezpečení vedení obranného boje divize 1. sledu zahrnuje zdokonalení obranných postavení a rozvíjení systému ženijních zátarasů na zjištěných směrech nepřátelského útoku, obnovu cest pro manévr v případě jejich poškození a vlastní ženijní opatření k zabezpečení protiúderu.

Od počátku obranného boje zdokonalují jednotky 1. sledové divize vybudovanou obranu, kromě jednotek, které již přímo bojují s nepřítelem. Mimo dotyk s nepřítelem stále využijeme všechnu ženijní techniku a ženijní náčelník musí podle vývinu situace včas manévrovat s ženijní technikou a tak ji maximálně využít.

Budou-li některé jednotky nuceny vést boj v terénu, který nebyl ženijně upraven, je třeba zabezpečit, aby důsledně využívaly ochranných a maskovacích vlastností terénu a urychleně se zakopávaly. Mohou např. za 10–15 minut vybudovat okopy pro střelbu vleže, za 30 minut pro střelbu vleče a za 60 minut okopy pro střelbu vstoje. Tanky opatřené buldozéroým zařízením BTU mohou za 1 hodinu vyhloubit 2–3 okopy.

Výbušné zátarasy bude zesilovat postupně ženijní vojsko od zabezpečovacího pásma (je-li budováno) nebo od předního okraje obrany.

Podaří-li se nepříteli vklínit do naší obrany, POZ pluků a divize se vysunují na předem plánované nebo dodatečně určené čáry minování a zasáhnou v souladu s vývojem taktické situace. Po odražení nepřátelského útoku ihned obnovíme systém zátarasů, popř. přehradíme průchody, které zřídil nepřítel. Dále zřizujeme nebo zesilujeme zátarasy na směrech, kde předpokládáme nové útoky nepřítel.

Současně s tím opravujeme úseky cest, upravujeme nebo vytýčujeme objíždky poškozených úseků cest. Stále je třeba udržovat i vybudované vodní stanice.

Útvary a jednotky druhů vojsk obnovují poškozená obranná zařízení, maskování, popř. zdokonalují nově zaujatá a bráněná obranná postavení.

V prostorech, které napadl nepřítel jaderným úderem, organizujeme radiační průzkum a je-li to nutné, obnovu přeprav a mostů, zřizujeme průchody v závalech, objíždky poškozených cest a lokalizujeme a hasíme požáry.

Na plnění ženijních opatření k likvidaci následků nepřátelského jaderného napadení se podílejí útvary a jednotky všech druhů vojsk. Ženijní jednotky plní ty úkoly, které vyžadují použití ženijní techniky nebo zvláštní přípravu.

Obrana v hloubce, příčná postavení, čáry pro rozvinutí armádního protíúderu a prostorů rozmístění vojsk v hloubce obrany armády budujeme zároveň s dobudováním pásem obrany divizí 1. sledu.

Nelze vyloučit ani takovou variantu, kdy v průběhu obranného boje bude třeba na zjištěných směrech nepřátelského útoku vybudovat obranné čáry na takových úsecích, kde jsme je neplánovali. Zde je třeba ohodnotit urychleně nepřítel, odhadnout tempo jeho postupu a vydat rozkaz k dobudování obrany na takovém směru, aby vojska měla čas vybudovat práce 1. pořadí. Jinak budou nucena vést obranný boj v podmínkách pro ně nevýhodných.

Zde se uplatní dobrá organizace ženijního zabezpečení obrany, neboť v průběhu vedení obranného boje bude záležet na vhodném manévru s ženijní technikou k jejímu rychlému nasazení k dokončení budovaných obranných postavení na zjištěných směrech nepřátelského útoku.

Zřizování zátarasů a ničení v operační hloubce obrany probíhá podle plánu s upřesněním podle skutečného směru nepřátelského hlavního úderu.

Zřizování minových polí a přehrazování směrů možného postupu nepřítel zabezpečuje zejména POZ. V obraně vyniká i výhodnost organizovat POZ na vrtulnicích upravených pro zřizování minových polí ve vzduchu, neboť se zkracuje podstatně doba pro položení minového pole.

Vrtulníky můžeme použít i pro rychlou přepravu ženistů a ženijní munice k adjustaci objektů, připravených k ničení, nebo i pro manévr roznětových hlídek a jejich soustřeďování.

Důležité objekty ničíme na rozkaz velitelů divizí, v jejichž pásmech obrany jsou. Zvlášť důležité objekty operačního významu ničíme až na rozkaz velitele armády.

Ukazuje se potřeba řešit operační zátarasy jako celek jak pro stanovení způsobu a metod jejich zřizování, tak i postupu při jejich ničení i potřebné pravomoci jednotlivých velitelů při vydávání rozkazů k jejich zničení. Tato potřeba zvláště vyniká zde při řešení ženijního zabezpečení obranné operace.

Připravená zóna zátarasů se aktivuje na rozkaz velitele armády. Např. zřizujeme-li zónu zátarasů 40–45 km od předního okraje 1. pásma obrany,

budou mít vyčleněné ženijní jednotky a útvary na její zřízení při předpokladu průměrného tempa postupu nepřítele do 4,5 km/h celkem 9—10 hodin času. V kalkulacích počítáme s tím, že proběhla rekognoskace míst zřízení zátarasů, jsou zpracovány záznamy o zátarasu na všechny zátarasy v zóně a zatarasovací materiál je v polních skladech blízko zóny, nebo i přímo v zóně — pak je pro její uvedení do zpohotovosti nutno vyčlenit minimálně dva ženijní prapory ženijní brigády.

Pro snadné velení se zóna zátarasů rozděluje na praporeční a ty pak na rotní úseky — viz obr. 2. V rotním úseku pak ženijní četa zpravidla zřizuje a obsazuje jeden uzel zátarasů, po převedení zátarasů daného uzlu na 1. stupeň pohotovosti ponechává roznětové hlídky a četa přechází k druhému uzlu zátarasů v hloubce úseku nebo zřizuje další zátarasy.

Velitelem zóny zátarasů je zpravidla velitel armádní ženijní brigády, který v součinnosti s příslušným vševojskovým velitelem organizuje postup zatarasování tak, aby co nejvíce zadrželo nebo zpomalilo postup nepřítele. K řízení ženijních jednotek a součinnosti s vševojskovými jednotkami se určují signály, stanoví postup činnosti ženijních jednotek ve vztahu k taktické situaci, kde má právo vydat rozkaz k ničení objektů a místa soustředění roznětových hlídek pro zničení objektu a způsob jejich odsunu k plnění dalšího úkolu.

Při silném obsazení zóny vševojskovými jednotkami může být velitelem zóny vševojskový velitel, velitel ženijní brigády je pak jeho zástupcem.

V některých případech můžeme zátarasy v zóně připravit před zahájením obranné operace. Pak budou zátarasy v pohotovosti 2. stupně až do zahájení bojové činnosti v zóně.

Vážnost úkolu zatarasování nejlépe vyplyne z přehledu potřeb ženijní munice, kde podle hrubé kalkulace je pro obrannou operaci vševojskové armády v podmínkách našeho válčiště třeba:

- 85 000 až 110 000 ks protitankových min,
- 50 000 až 65 000 ks protipěchotních min,
- 60 až 80 tun trhavín.

Účelné použití těchto zatarasovacích prostředků umožní dosáhnout hustoty zatarasování na směru hlavního úderu nepřítele u protitankových minových polí 1,5 až 2.

Při bojové činnosti bez použití jaderných zbraní se spotřeba ženijní munice zvýší až o 30 %, takže na směru hlavního úderu nepřítele lze kalkulovat s průměrnou hustotou zatarasování až 2,5.

Ženijní zabezpečení armádního protiúderu zahrnuje zejména zabezpečení vyvedení na čáry rozvinutí, zřízení zátarasů k překrytí křídel při rozvinování a včasné zesílení svazků, které vedou protiúder, ženijními útvary.

Rozhodující zde bude správně zabezpečit úpravu cest pro vyvedení na čáry rozvinutí, zejména upravit poškozené úseky cest a mostů, zřídít objížďky a záložní přepraviště. Podle výskytu vodních překážek v daném prostoru můžeme pro zřízení záložních přeprav vyčlenit 1 nebo i 2 pontonové prapory, které je ale třeba soustředit mimo daný směr protiúderu ve vzdálenosti 5—10 km od řeky, aby nedošlo k prozrazení našeho zámyslu.

Vyvedení 2. sledu do protiúderu zabezpečují organické odřady zabezpečení pohybu.

Nejsložitější podmínky pro zabezpečení pohybu a rozvinutí 2. sledu k protiúderu vznikají při náhlé změně situace na frontě, kdy bude třeba vést protiúder na nepředpokládaném a tedy ženijně neupraveném směru. Pak lze pouze rychlým rozhodnutím a manévrem ženijními silami vyčlenit pro úpravu každé cesty jednu ženijní rotu, která je schopna za 1 hodinu upravit až 10 km cest. V podmínkách střeoevropského válčiště můžeme počítat vzhledem k jeho členitosti a pokrytosti, že bude-li délka každé cesty asi 25—30 km, bude k její úpravě potřeba až 3 hodiny.

K překrytí boků protiúderu se zasazují pohyblivé odřady zatarasovací jak organické, tak armádní.

Závěr

Ukázal jsem na hlavní zásady ženijního zabezpečení obranné operace.

Článek jsem zpracoval na základě sovětských pramenů, které jsem se snažil aplikovat na podmínky naší armády.

Bude správné se u našich útvarů a svazků naučit využívat předností a výhod obrany v celém komplexu, dovedně využívat výhodné terénní podmínky, efektivně umět ženijně upravit terén a využívat jeho ochranné vlastnosti, účinně nasazovat síly a prostředky, a to vše s jediným cílem — ke zničení silnějšího nepřítele, k získání času a k vytvoření podmínek pro přechod do rozhodného útoku.